

Bruksela, 24 kwietnia 2019 r.
(OR. en)

7976/19

Międzyinstytucjonalny numer
referencyjny:
2018/0127(NLE)

EDUC 182
JEUN 46
SOC 255

NOTA

Od:	Sekretariat Generalny Rady
Do:	Komitet Stałych Przedstawicieli / Rada
Nr poprz. dok.:	6465/19
Nr dok. Kom.:	9246/18 + ADD 1 - COM(2018) 271 final
Dotyczy:	Wniosek dotyczący ZALECENIA RADY w sprawie wysokiej jakości systemów wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem – Przyjęcie

Komitet ds. Edukacji dokonał analizy wyżej wymienionego wniosku dotyczącego zalecenia Rady, tak by mogło ono zostać przyjęte na posiedzeniu Rady ds. Edukacji, Młodzieży, Kultury i Sportu w dniach 22–23 maja 2019 r. Wszystkie delegacje wyrażają zgodę na tekst w obecnej wersji.

Komitet Stałych Przedstawicieli jest zatem proszony o przekazanie tekstu Radzie do przyjęcia, a następnie do publikacji w *Dzienniku Urzędowym*.

Wniosek

ZALECENIE RADY

w sprawie wysokiej jakości systemów wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 165,

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Zgodnie z 11. zasadą Europejskiego filaru praw socjalnych¹ wszystkie dzieci mają prawo do wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, które charakteryzują się dobrą jakością i przystępną ceną. Jest to zgodne z Kartą praw podstawowych Unii Europejskiej² uznającą prawo do nauki, Konwencją ONZ o prawach dziecka oraz z ustanowionym przez ONZ celem zrównoważonego rozwoju nr 4.2, zgodnie z którym wszystkie dziewczynki i chłopcy powinni mieć do 2030 r. dostęp do wysokiej jakości rozwoju we wczesnym dzieciństwie, opieki i edukacji przedszkolnej.

---

¹ Dok. 13129/17.

² Dz.U. C 326 z 26.10.2012, s. 391.

- (2) W swoim komunikacie pt. „Wzmocnienie tożsamości europejskiej dzięki edukacji i kulturze”³ Komisja Europejska przedstawia wizję europejskiego obszaru edukacji, uznając rolę wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem w budowaniu solidnych podstaw uczenia się w szkole i przez całe życie. W konkluzjach Rady w sprawie rozwoju szkół oraz doskonałego poziomu nauczania⁴ i w zaleceniu Rady w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie⁵ podkreślono kluczową rolę, jaką wczesna edukacja i opieka nad dzieckiem może odgrywać w propagowaniu uczenia się wszystkich dzieci, dobrostanu dzieci i ich rozwoju.
- (3) Zarówno osoby odpowiedzialne za wyznaczanie kierunków polityki, jak i naukowcy uznają, że to we wczesnych latach życia⁶ dzieci zdobywają podstawy i umiejętność uczenia się przez całe życie. Uczenie się jest procesem stopniowym; zbudowanie silnych podstaw we wczesnych latach życia jest warunkiem wstępnym rozwoju wyższego poziomu kompetencji i powodzenia w nauce, a także jest kluczowe dla zdrowia i dobrostanu dzieci. Wczesną edukację i opiekę nad dzieckiem należy zatem uznać za fundament systemów kształcenia i szkolenia oraz za integralną część ciągłości procesu edukacyjnego.
- (4) Uczestnictwo we wczesnej edukacji i opiece nad dzieckiem przynosi korzyści wszystkim dzieciom, zwłaszcza dzieciom znajdującym się w niekorzystnej sytuacji, ponieważ zapobiega tworzeniu się braków w umiejętnościach na wczesnym etapie i w związku z tym jest kluczowym narzędziem w walce z nierównościami i ubóstwem edukacyjnym. Wczesna edukacja i opieka nad dzieckiem musi być częścią zintegrowanego pakietu środków z zakresu polityki opartych na prawach dziecka, aby poprawiać wyniki osiągane przez dzieci i przerwać międzypokoleniowe cykle marginalizacji. Poprawa w zakresie świadczenia takich usług pomaga zatem wypełnić zobowiązania przedstawione w zaleceniu Komisji pt. „Inwestowanie w dzieci: przerwanie cyklu marginalizacji”⁷ oraz zaleceniu Rady z 2013 r. w sprawie skutecznych środków integracji Romów w państwach członkowskich⁸.

---

³ COM(2017) 673 final.

⁴ Dz.U. C 421 z 8.12.2017, s. 2.

⁵ Dz.U. C 189 z 4.6.2018, s. 1.

⁶ Za wczesne lata życia uznaje się zazwyczaj okres od urodzenia do 6. roku życia, co odpowiada poziomowi wykształcenia ISCED 0.

⁷ Dz.U. L 59 z 2.3.2013, s. 5.

⁸ Dz.U. C 378 z 24.12.2013, s. 1.

- (5) Uczestnictwo we wczesnej edukacji i opiece nad dzieckiem ma liczne zalety⁹ zarówno dla poszczególnych osób, jak i całego społeczeństwa, począwszy od lepszego poziomu wykształcenia i lepszych wyników na rynku pracy po rzadsze interwencje socjalne i pedagogiczne oraz spójniejsze i bardziej włączające społeczeństwa. Dzieci, które uczestniczyły we wczesnej edukacji przez co najmniej jeden rok, uzyskiwały lepsze wyniki z języka i matematyki w badaniach PIRLS¹⁰ i PISA¹¹. Uczestnictwo w wysokiej jakości wczesnej edukacji i opiece nad dzieckiem okazało się również ważnym czynnikiem w zapobieganiu wczesnemu kończeniu nauki¹².
- (6) Edukacja i opieka od najwcześniejszych etapów odgrywają zasadniczą rolę w uczeniu się wspólnego życia w niejednorodnych społeczeństwach. Usługi edukacji i opieki mogą zwiększać spójność społeczną i włączenie społeczne na różne sposoby. Mogą służyć jako miejsca spotkań dla rodzin. Mogą przyczyniać się do rozwoju kompetencji językowych dzieci zarówno w języku, w którym świadczona jest usługa, jak i w języku pierwszym¹³. Przez rozwijanie kompetencji społeczno-emocjonalnych doświadczenia związane z wczesną edukacją i opieką nad dzieckiem mogą umożliwić dzieciom rozwijanie empatii, a także zdobycie wiedzy na temat przysługujących im praw, równości, tolerancji i różnorodności.
- (7) Środki zainwestowane na wczesnych etapach edukacji przynoszą największe korzyści spośród wszystkich etapów edukacji, w szczególności w przypadku dzieci znajdujących się w niekorzystnej sytuacji¹⁴. Wydatki na wczesną edukację i opiekę nad dzieckiem są wczesną inwestycją w kapitał ludzki, która przynosi wysoki zwrot.

---

⁹ Benefits of early childhood education and care and the conditions for obtaining them (Korzyści wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem oraz warunki uzyskania tych korzyści), sprawozdanie sieci europejskich specjalistów w zakresie ekonomiki edukacji (*European Expert Network on Economics of Education – EENEE*).

¹⁰ Międzynarodowe badanie postępów biegłości w czytaniu ze zrozumieniem (PIRLS).

¹¹ Program międzynarodowej oceny umiejętności uczniów (PISA), OECD (2016), *Education at a Glance* (Edukacja w zarysie).

¹² Komisja Europejska (2014), *Study on the effective use of early childhood education and care in preventing early school leaving* (Badanie nad skutecznym wykorzystywaniem wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem w zapobieganiu wczesnemu kończeniu nauki).

¹³ Język pierwszy: odmiana lub odmiany językowe nabyte we wczesnym dzieciństwie (w przybliżeniu przed ukończeniem drugiego lub trzeciego roku życia), w których nabyto pierwsze umiejętności w zakresie mowy. Termin ten jest preferowany względem terminu język ojczysty, który jest często nieadekwatny, ponieważ język pierwszy to niekoniecznie język ojczysty.

¹⁴ *The Economics of Human Development and Social Mobility* (Ekonomia rozwoju społecznego i mobilności społecznej). *Annual Reviews of Economics*, 6, s. 689–733.

- (8) Dostępność i przystępność cenowa wysokiej jakości placówek opieki nad dziećmi również stanowią główne czynniki, które umożliwiają kobietom, a także mężczyznom, mającym obowiązki opiekuńcze uczestnictwo w rynku pracy, jak uznała Rada Europejska na posiedzeniu w Barcelonie w 2002 r. oraz jak stwierdzono w europejskim pakcie na rzecz równości płci¹⁵ i w komunikacie Komisji dotyczącym równowagi między życiem zawodowym a prywatnym przyjętym dnia 26 kwietnia 2017 r.¹⁶ Zatrudnienie kobiet przyczynia się bezpośrednio do poprawy sytuacji społeczno-ekonomicznej gospodarstw domowych i do wzrostu gospodarczego.
- (9) Inwestowanie we wczesną edukację i opiekę nad dzieckiem stanowi dobrą inwestycję jedynie wówczas, gdy usługi te charakteryzują się wysoką jakością i dostępnością, są przystępne cenowo oraz sprzyjają włączeniu. Dowody pokazują, że jedynie wysokiej jakości usługi wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przynoszą korzyści; usługi niskiej jakości mają znaczny negatywny wpływ na dzieci i na całe społeczeństwo¹⁷. Konieczne jest, aby wprowadzając środki z zakresu polityki i wdrażając reformy, kwestie dotyczące jakości traktować priorytetowo.
- (10) Zasadniczo państwa członkowskie przeznaczają znacznie mniej środków na wczesną edukację i opiekę nad dzieckiem niż na szkolnictwo podstawowe. Jak wykazano w sprawozdaniu z oceny postępów w realizacji celów barcelońskich¹⁸, liczba dostępnych miejsc w placówkach świadczących usługi wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem nie jest obecnie wystarczająca, a popyt przewyższa podaż w niemal wszystkich krajach. Wskazano, że brak dostępności i nieprzystępność cenowa są jednymi z głównych barier w korzystaniu z tych usług¹⁹.
- (11) W swojej rezolucji z dnia 14 września 2017 r. w sprawie nowego europejskiego programu na rzecz umiejętności²⁰ Parlament Europejski wzywa państwa członkowskie do poprawy jakości i dostępności wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem oraz do rozwiązania problemu braku wystarczającej infrastruktury oferującej wysokiej jakości dostępna dla wszystkich opiekę nad dziećmi, niezależnie od poziomu dochodów, a także do rozważenia przyznania bezpłatnego dostępu dla rodzin żyjących w ubóstwie i doświadczających wykluczenia społecznego.

---

¹⁵ Dz.U. C155 z 25.5.2011, s. 10.

¹⁶ COM(2017)252 final.

¹⁷ A Review of Research on the Effects of Early Childhood Education and Care on Child Development (Podsumowanie badania na temat wpływu wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem na rozwój dziecka). Sprawozdanie w ramach projektu CARE (2015).

¹⁸ COM(2018) 273 final.

¹⁹ OECD (2017), Starting Strong 2017: Key OECD Indicators on Early Childhood Education and Care (Silny start 2017: Kluczowe wskaźniki OECD dotyczące wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem); Eurofound (2015) Early childhood care: Accessibility and quality of services (Eurofound (2015) Wczesna opieka nad dzieckiem: Dostępność i jakość usług).

²⁰ P8_TA(2017)0360.

- (12) Usługi wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem muszą być ukierunkowane na dziecko; dzieci uczą się najlepiej w środowiskach, które opierają się na udziale dziecka i zainteresowaniu nauką. Organizacja, wybór zajęć i przedmiotów nauczania są często przedmiotem rozmów między nauczycielami i dziećmi. W ramach usług powinno oferować się bezpieczne, troskliwe i otaczające opieką środowisko oraz zapewniać społeczną, kulturową i fizyczną przestrzeń z szerokim zakresem możliwości, dzięki którym dzieci mogą rozwijać swój potencjał. Usługi te są najlepiej dostosowane do potrzeb, gdy są oparte na podstawowej tezie, że edukacja i opieka są nierozłączne. Należy wyjść z założenia, że dzieciństwo jest wartością samą w sobie i że pierwsze lata życia służą nie tylko przygotowaniu dzieci do szkoły i do dorosłego życia, ale również wspieraniu ich i docenianiu.
- (13) W kontekście wyznaczonym przez przepisy krajowe, regionalne lub lokalne rodziny powinny być zaangażowane we wszystkie aspekty edukacji ich dzieci i opieki nad nimi. Rodzina jest pierwszym i najważniejszym miejscem, w którym dzieci mogą rosnąć i rozwijać się, a rodzice i opiekunowie są odpowiedzialni za dobrostan, zdrowie i rozwój każdego dziecka. Usługi wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem stanowią idealną szansę do stworzenia zintegrowanego podejścia, ponieważ prowadzą do pierwszego osobistego kontaktu z rodzicami. Rodzicom, którzy doświadczają problemów, można zaoferować indywidualne usługi poradnictwa w trakcie wizyt domowych. Aby ich zaangażowanie było rzeczywiste, usługi wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem powinny być opracowywane w partnerstwie z rodzinami oraz powinny się opierać na zaufaniu i wzajemnym szacunku²¹.
- (14) Uczestnictwo we wczesnej edukacji i opiece nad dzieckiem może być skutecznym narzędziem pozwalającym wyrównać szanse edukacyjne dzieci w niekorzystnej sytuacji, takich jak dzieci należące do niektórych grup migrantów lub grup mniejszościowych (na przykład Romów) i dzieci-uchodźcy, dzieci o specjalnych potrzebach, w tym dzieci z niepełnosprawnościami, dzieci objęte pieczę zastępczą i dzieci ulicy, dzieci, których rodzice przebywają w więzieniu, a także dzieci żyjące w gospodarstwach domowych szczególnie zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, takich jak gospodarstwa domowe z jednym rodzicem lub gospodarstwa domowe liczące wiele osób. Dzieci-uchodźcy, ze względu na swoją trudną sytuację, potrzebują zwiększonego wsparcia. Ubóstwo, fizyczne i emocjonalne czynniki stresogenne, traumy i brak umiejętności językowych mogą zakłócić ich przyszłe perspektywy edukacyjne i skuteczną integrację w nowym społeczeństwie. Uczestnictwo we wczesnej edukacji i opiece nad dzieckiem może pomóc zniwelować te czynniki ryzyka.

---

²¹ Dokument programowy *Children in Europe (Dzieci w Europie)* (2008), Young children and their services: developing a European approach (Małe dzieci i usługi ich dotyczące: wypracowywanie europejskiego podejścia).

- (15) Zapewnienie włączającej wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem może przyczynić się do wypełnienia zobowiązań podjętych przez państwa członkowskie w ramach oenztowskiej Konwencji o prawach dziecka i Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, których sygnatariuszami są wszystkie państwa członkowskie.
- (16) Opublikowana w 2014 r. propozycja dotycząca kluczowych zasad ram jakości²² była pierwszym oświadczeniem ekspertów europejskich z 25 krajów dotyczącym jakości we wczesnej edukacji i opiece nad dzieckiem. Oświadczenia dotyczą pięciu następujących aspektów: dostęp; personel; program nauczania; monitorowanie i ocena; oraz zarządzanie i finansowanie. Łącznie wydano dziesięć oświadczeń w sprawie podniesienia jakości wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem. Dokument ten został udostępniony w wielu państwach przez lokalnych interesariuszy zaangażowanych w inicjatywy na rzecz wspierania polityki, badań i szkoleń. W państwach tych projekt ram jakości posłużył jako silny katalizator zmian, wykorzystano go bowiem w procesach konsultacji dotyczących polityki będących podstawą istniejących ścieżek reform.
- (17) Wszystkie pięć aspektów ram jakości ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia usług wysokiej jakości. Zwłaszcza praca wykonywana przez pracowników placówek wczesnej edukacji i opieki nad dziećmi ma długotrwały wpływ na życie dzieci. W wielu krajach zawód ten ma jednak stosunkowo niski profil i status²³.
- (18) Aby pracownicy placówek wczesnej edukacji i opieki nad dziećmi mogli wypełniać swoje obowiązki zawodowe związane ze wspieraniem dzieci i ich rodzin, muszą posiadać rozległą wiedzę, umiejętności i kompetencje, a także dobrze rozumieć przebieg rozwoju dziecka i posiadać wiedzę z zakresu pedagogiki wczesnodziecięcej. Profesjonalizacja personelu jest kluczowa, ponieważ wyższy poziom przygotowania idzie w parze z wyższą jakością usług, lepszą interakcją między personelem a dziećmi, a tym samym z lepszymi osiągnięciami rozwojowymi dzieci²⁴.

---

²² Raport grupy roboczej ds. wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem pod auspicjami Komisji Europejskiej: „Proponowane kluczowe zasady ram jakości wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem (2014)”.

²³ Eurofound (2015), Early childhood care: working conditions, training and quality of services - A systematic review (Wczesna opieka nad dzieckiem: warunki pracy, szkolenie i jakość usług – systematyczny przegląd).

²⁴ Komisja Europejska (2011), CoRe: Competence Requirements in Early Childhood Education and Care (Wymogi w zakresie kompetencji potrzebnych we wczesnej edukacji i opiece nad dzieckiem).

- (19) Wielu usługodawców współpracuje z asystentami, których główną rolą jest wspieranie nauczycieli i którzy pracują bezpośrednio z dziećmi i rodzinami. Asystenci ci mają zazwyczaj niższe kwalifikacje niż nauczyciele, a w wielu państwach nie ma wymogu dotyczącego kwalifikacji, który trzeba spełnić, aby zostać asystentem. W związku z tym konieczna jest profesjonalizacja personelu, w tym asystentów²⁵. Ustawiczne doskonalenie zawodowe jest integralnym elementem podnoszenia kompetencji asystentów.
- (20) Ramy jakości lub równorzędny dokument mogą być skutecznym elementem dobrego zarządzania w obszarze wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem. Z opinii ekspertów i niedawnego przeglądu polityki²⁶ wynika, że państwa, które opracowują i wdrażają ramy jakości, stosują bardziej kompleksowe i spójne podejście do reform. Ważne jest, by właściwi interesariusze i pracownicy uczestniczyli w opracowywaniu ram jakości i by czuli się za nie odpowiedzialni.
- (21) Państwa członkowskie wyznaczyły poziomy odniesienia i cele dotyczące uczestnictwa dzieci we wczesnej edukacji i opiece nad dzieckiem. W 2002 r. Rada Europejska na posiedzeniu w Barcelonie określiła cele²⁷ w zakresie świadczenia formalnej opieki nad dziećmi, zgodnie z którymi do 2010 r. 90 % dzieci w Unii w wieku od trzech lat do wieku obowiązku szkolnego i przynajmniej 33 % dzieci w wieku poniżej trzech lat powinno mieć dostęp do formalnej opieki. Cele te zostały potwierdzone w europejskim pakcie na rzecz równości płci na lata 2011–2020. Szczegółową analizę postępów poczynionych w osiągnięciu tych poziomów odniesienia zawiera sprawozdanie Komisji w sprawie celów barcelońskich²⁸. W strategicznych ramach europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia²⁹ wyznaczono poziom odniesienia wynoszący 95 % udziału dzieci w wieku od czterech lat do wieku rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej.

---

²⁵ Professionalisation of Childcare Assistants in Early Childhood Education and Care (ECEC): Pathways towards Qualification (Profesjonalizacja asystentów zajmujących się opieką nad dziećmi w ramach wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem), sprawozdanie NESET II (2016).

²⁶ The current state of national ECEC quality frameworks, or equivalent strategic policy documents, governing ECEC quality in EU Member States (Aktualny stan krajowych ram jakości ECEC, lub równorzędnych strategicznych dokumentów politycznych, regulujących jakość ECEC w państwach członkowskich UE), sprawozdanie NESET II 4/2017.

²⁷ SN 100/1/02 REV 1.

²⁸ COM(2018) 273 final.

²⁹ Dz.U. C 417 z 15.12.2015, s. 25.

- (22) W ostatnich latach państwa członkowskie poczyniły duże ogólne postępy w zwiększaniu dostępności usług wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem. Jeśli chodzi o dzieci w wieku poniżej trzeciego roku życia, osiągnięto poziom odniesienia w ramach „Kształcenia i szkolenia 2020” oraz cel barceloński. Celu barcelońskiego dotyczącego dzieci w wieku od trzech lat do wieku obowiązku szkolnego jeszcze nie osiągnięto pomimo postępów poczynionych od 2011 r. W 2016 r. 86,3 % dzieci z tej grupy wiekowej uczestniczyło we wczesnej edukacji i opiece nad dzieckiem. Za tymi średnimi kryją się jednak znaczące różnice między państwami członkowskimi, regionami i grupami społecznymi³⁰. Konieczne są dalsze starania, aby zapewnić wszystkim dzieciom dostęp do wysokiej jakości wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem tak wcześnie, jak potrzebują tego rodzice. Szczególne środki są wymagane zwłaszcza w celu zapewnienia lepszego dostępu dla dzieci w niekorzystnej sytuacji³¹.
- (23) Niniejsze zalecenie służy ustanowieniu wspólnej koncepcji jakości w systemie wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem. Określono w nim działania, które rządy mogą rozważyć stosownie do swoich szczególnych uwarunkowań krajowych. Niniejsze zalecenie odnosi się również do wszystkich rodziców, instytucji i organizacji, w tym partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego, jak również do naukowców, którzy dążą do usprawnienia tego sektora.
- (24) Wczesną edukację i opiekę nad dzieckiem w rozumieniu niniejszego zalecenia³² należy rozumieć jako odnoszącą się do każdego uregulowanego uzgodnienia zapewniającego edukację i opiekę dzieciom od urodzenia do wieku obowiązku szkolnego – niezależnie od miejsca, finansowania, godzin otwarcia lub treści programu – i obejmującą opiekę zapewnianą przez placówki opieki nad dziećmi i przez dziennego opiekuna; opiekę finansowaną ze środków prywatnych i publicznych; wychowanie przedszkolne.
- (25) Niniejsze zalecenie jest w pełni zgodne z zasadami pomocniczości i proporcjonalności,

---

³⁰ COM(2018) 273 final.

³¹ Komisja Europejska (2017), Monitor Kształcenia i Szkolenia.

³² ISCED 0.1 oraz ISCED 0.2.

NINIEJSZYM ZALECA, ABY PAŃSTWA CZŁONKOWSKIE:

Zgodnie z przepisami krajowymi i europejskimi, dostępnymi zasobami i uwarunkowaniami krajowymi oraz w ścisłej współpracy ze wszystkimi właściwymi interesariuszami:

1. Poprawiły dostęp do wysokiej jakości systemów wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem zgodnie z oświadczeniami zawartymi w „Ramach jakości wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem” przedstawionych w załączniku do niniejszego zalecenia oraz zgodnie z 11. zasadą Europejskiego filaru praw socjalnych.
2. Pracowały na rzecz zapewnienia, aby usługi wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem były łatwo dostępne, przystępne cenowo i włączające. Można rozważyć:
  - a) wspieranie rozwoju dziecka w spójny sposób, poczynwszy od jak najwcześniejszego etapu, poprzez korzystanie z usług wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem;
  - b) przeprowadzenie analizy podaży i popytu ze strony rodzin w celu lepszego dostosowania oferty usług wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem do ich potrzeb, z poszanowaniem wyboru rodziców;
  - c) przeprowadzenie analizy i rozwiązywanie problemu barier, na które rodziny mogą napotykać w dostępie do usług wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem i korzystaniu z tych usług, takich jak koszty, bariery związane z ubóstwem, umiejscowienie geograficzne, nieelastyczne godziny otwarcia, bariery związane z nieadekwatnymi usługami dla dzieci o specjalnych potrzebach, bariery kulturowe i językowe, dyskryminacja, a także brak informacji;
  - d) nawiązanie kontaktu i współpracy z rodzinami, zwłaszcza z rodzinami znajdującymi się w trudnej lub niekorzystnej sytuacji, w celu informowania ich o możliwościach i korzyściach płynących z uczestnictwa we wczesnej edukacji i opiece nad dzieckiem oraz, w stosownych przypadkach, o dostępnym wsparciu, a także w celu budowy zaufania do tych usług i zachęcania do korzystania z nich od wczesnych lat życia dziecka;

- e) zapewnienie, aby wszystkie rodziny, które chcą korzystać z usług wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, miały dostęp do wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem charakteryzujących się wysoką jakością i przystępną ceną – najlepiej przez podejmowanie działań na odpowiednim poziomie zarządzania na rzecz ustanowienia prawa do placówki świadczącej wysokiej jakości usługi wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem;
- f) zapewnienie usług włączającej wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem wszystkim dzieciom, w tym dzieciom z różnych środowisk i dzieciom o specjalnych potrzebach edukacyjnych, w tym dzieciom z niepełnosprawnościami, przy jednoczesnym unikaniu segregacji i zachęcaniu dzieci do uczestnictwa niezależnie od statusu ich rodziców lub opiekunów na rynku pracy;
- g) wspieranie wszystkich dzieci w przyswajaniu języka nauczania, przy jednoczesnym uwzględnianiu i poszanowaniu ich języka pierwszego;
- h) wzmocnienie działań prewencyjnych, wczesne identyfikowanie trudności oraz zapewnienie odpowiednich usług dla dzieci o specjalnych potrzebach i ich rodzin, przy angażowaniu w prowadzone działania wszystkich istotnych podmiotów, np. podmiotów świadczących usługi edukacyjne, socjalne lub zdrowotne, jak również rodziców.

3. Wspierały profesjonalizację personelu świadczącego usługi wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, w tym osób zarządzających tym personelem. W zależności do istniejącego poziomu kwalifikacji zawodowych i warunków pracy skuteczne działania mogą obejmować:

- i) podniesienie statusu zawodu związanego z wczesną edukacją i opieką nad dzieckiem przez stworzenie wysokich standardów zawodowych, oferowanie atrakcyjnego statusu zawodowego i możliwości rozwoju zawodowego nauczycielom zajmującym się wczesnym edukacją i opieką nad dzieckiem, a jednocześnie dążenie do większej równowagi płci oraz tworzenie ścieżek profesjonalizacji dla pracowników o niskich kwalifikacjach lub bez kwalifikacji, a także specjalnych ścieżek podnoszenia kwalifikacji asystentów;
- j) poprawę kształcenia i doskonalenia zawodowego w celu pełnego uwzględnienia dobrostanu dzieci, ich potrzeb w zakresie uczenia się i rozwoju, istotnych zmian społecznych, równości płci i pełnego zrozumienia praw dziecka;

- k) zapewnienie personelowi czasu na prowadzenie działań zawodowych takich jak refleksja, planowanie, kontakty z rodzicami oraz współpraca z innymi specjalistami i współpracownikami;
- l) dążenie do zapewnienia personelowi kompetencji pozwalających reagować na indywidualne potrzeby dzieci z różnych środowisk i dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym dzieci z niepełnosprawnościami, poprzez przygotowanie personelu do radzenia sobie z różnorodnymi grupami.

4. Usprawniały opracowywanie programów nauczania dotyczących wczesnej edukacji, tak aby uwzględniały one zainteresowania dzieci, zwiększały ich dobrostan i odpowiadały indywidualnym potrzebom i potencjałowi każdego dziecka, w tym dzieci o specjalnych potrzebach lub dzieci znajdujących się w trudnej lub niekorzystnej sytuacji. Podejścia wspierające całościowe uczenie się i rozwój dzieci mogą obejmować:

- a) zapewnianie równowagi w zakresie dbania o rozwój społeczno-emocjonalny i poznawczy, przy jednoczesnym uznawaniu znaczenia zabawy, kontaktu z naturą, roli muzyki, sztuki i aktywności fizycznej;
- b) propagowanie uczestnictwa, poczucia inicjatywy, autonomii, umiejętności rozwiązywania problemów i kreatywności oraz pogłębianie predyspozycji do uczenia się argumentowania, analizowania i współpracy;
- c) rozwijanie empatii, współczucia, wzajemnego szacunku i świadomości w odniesieniu do równości i różnorodności;
- d) oferowanie możliwości wczesnego kontaktu z językiem i uczenia się języka przez zabawę; oraz
- e) rozważenie wprowadzenia, jeśli istnieje taka możliwość, odpowiednio dostosowanych wielojęzycznych programów we wczesnej edukacji uwzględniających także specjalne potrzeby dzieci dwu- lub wielojęzycznych;

- f) zapewnianie dostawcom usług wytycznych dotyczących dostosowanego do wieku korzystania z narzędzi cyfrowych i pojawiających się nowych technologii;
  - g) promowanie dalszego włączania wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem w ciągłość procesu edukacyjnego oraz wspieranie współpracy między personelem zajmującym się wczesną edukacją i opieką nad dzieckiem, personelem szkół podstawowych, rodzicami i podmiotami świadczącymi usługi doradcze – w celu zapewnienia płynnego przechodzenia dzieci do szkoły podstawowej;
  - h) wspieranie środowiska edukacyjnego, które jest włączające, demokratyczne i partycypacyjne oraz obejmuje i integruje potrzeby wszystkich dzieci.
5. Promowały przejrzystość i spójność monitorowania i oceny usług wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem na odpowiednich poziomach, dążąc do wypracowania i wdrożenia odpowiedniej polityki. Skuteczne podejścia mogą obejmować:
- a) wykorzystywanie narzędzi do samooceny, kwestionariuszy i wytycznych dotyczących obserwacji jako elementu zarządzania jakością na poziomie systemu i usług;
  - b) wykorzystywanie odpowiednich i dostosowanych do wieku metod służących wspieraniu uczestnictwa dzieci i wysłuchiwanie ich opinii, obaw i pomysłów oraz uwzględnianiu ich punktu widzenia w procesie oceny;
  - c) wdrożenie istniejących narzędzi w celu poprawy włączającego charakteru usług wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, takich jak narzędzie autorefleksji w środowisku włączającej wczesnej edukacji opracowane przez Europejską Agencję ds. Specjalnych Potrzeb i Edukacji Włączającej.

6. Dążyły do zapewnienia odpowiedniego finansowania i ram prawnych świadczenia usług wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem. Można rozważyć:
- a) zwiększenie skali inwestycji we wczesną edukację i opiekę nad dzieckiem ze szczególnym uwzględnieniem dostępności, jakości i przystępności cenowej, w tym wykorzystanie, w stosownych przypadkach, możliwości finansowania oferowanych przez europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne;
  - b) utworzenie i utrzymywanie krajowych lub regionalnych ram jakości dostosowanych do potrzeb;
  - c) propagowanie lepszej współpracy między podmiotami świadczącymi usługi lub dalszej integracji usług dla rodzin i dzieci, przede wszystkim z podmiotami świadczącymi usługi socjalne i zdrowotne, jak również ze szkołami, na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym;
  - d) włączenie do systemu wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem skutecznych strategii w zakresie ochrony dziecka, aby pomóc chronić dzieci przed wszelkimi formami przemocy;
  - e) opracowanie systemu, który ma zapewnić:
    - (1) powszechną kulturę dialogu i refleksji, wzmacniającą stały proces rozwoju i uczenia się między podmiotami na wszystkich szczeblach;
    - (2) wysokiej jakości infrastruktury wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem oraz odpowiedni rozkład geograficzny względem środowiska życia dzieci.
7. Zgłaszały – za pośrednictwem istniejących ram i narzędzi – swoje doświadczenia i postępy w zwiększaniu dostępu do wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem oraz podnoszeniu jej jakości.

NINIEJSZYM Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE ZAMIERZENIA KOMISJI, BY:

8. Ułatwiać wymianę doświadczeń i dobrych praktyk wśród państw członkowskich w kontekście strategicznych ram współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia oraz kolejnych wersji programu, jak również w ramach Komitetu Ochrony Socjalnej.
9. Wspierać współpracę państw członkowskich, na ich wniosek, przez organizowanie wzajemnego uczenia się i wzajemnego doradztwa.
10. Wspierać współpracę z działającą w ramach OECD siecią ds. wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem – w celu łatwiejszego upowszechniania wyników i unikania powielania działań.
11. Wspierać rozwój wysokiej jakości, włączających usług wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez udostępnianie unijnego finansowania, w szczególności w ramach programu Erasmus+ oraz, w stosownych przypadkach, europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych, w tym w ramach inicjatywy INTERREG, bez uszczerbku dla negocjacji w sprawie kolejnych wieloletnich ram finansowych.
12. Zaproponować zaktualizowany europejski poziom odniesienia lub cel dotyczący wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, mając na względzie świadczenie usług, zgodnie ze zmienionym poziomem odniesienia w ramach ET 2020 i celami barcelońskimi, po konsultacji z państwami członkowskimi. Ta propozycja dotycząca poziomu odniesienia wraz z innymi proponowanymi europejskimi poziomami odniesienia w zakresie kształcenia i szkolenia powinna być przedmiotem dyskusji i decyzji na forum Rady w kontekście ustanawiania nowych strategicznych ram kształcenia i szkolenia po 2020 r.
13. Przedstawiać Radzie sprawozdania z działań następczych podejmowanych w związku z niniejszym zaleceniem zgodnie z procedurami sprawozdawczości określonymi w istniejących ramach i narzędziach.

Sporządzono w Brukseli dnia [...] r.

W imieniu Rady

Przewodniczący

Dzieci mają prawo do wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, które charakteryzują się dobrą jakością i przystępną ceną.

Europejski filar praw socjalnych

Uczenie się i edukacja zaczynają się od urodzenia, a wczesne lata życia dzieci mają dla nich największe znaczenie, ponieważ stanowią podstawę ich rozwoju, który trwa przez całe życie. Niniejsze ramy jakości określają kluczowe zasady i europejskie podejście do systemów wysokiej jakości wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem w oparciu o dobre praktyki stosowane w państwach członkowskich UE oraz najnowsze badania. Obejmują one dziesięć oświadczeń dotyczących jakości pogrupowanych w pięć ogólniejszych obszarów z nią związanych, którymi są: dostęp, personel, program nauczania, monitorowanie i ocena oraz zarządzanie i finansowanie. Tych dziesięć oświadczeń dotyczących jakości opisuje główne cechy wysokiej jakości usług, które to cechy zidentyfikowano w praktyce. Ramy jakości to narzędzie zarządzania mające na celu zapewnienie ukierunkowania, jeśli chodzi o rozwijanie i zapewnienie funkcjonowania systemów wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem.

Głównym celem ram jest opisanie systemu, który może zapewnić wysokiej jakości wczesną edukację i opiekę nad dzieckiem wszystkim dzieciom; ramy te opierają się na następujących zasadach:

- wysokiej jakości usługi mają zasadnicze znaczenie dla wspierania rozwoju i uczenia się dzieci oraz, w perspektywie długoterminowej, zwiększania ich szans edukacyjnych;
- udział rodziców jako partnerów takich usług jest niezbędny – rodzina jest najważniejszym miejscem, w którym dzieci mogą rosnąć i rozwijać się, a rodzice (i opiekunowie) są odpowiedzialni za dobrostan, zdrowie i rozwój każdego dziecka;
- usługi wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem muszą być ukierunkowane na dziecko, aktywnie angażować dzieci i uwzględniać ich poglądy.

DOSTĘP do dobrych jakościowo usług wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem dla wszystkich dzieci sprzyja ich zdrowemu rozwojowi i powodzeniu w nauce, pomaga ograniczyć nierówności społeczne oraz zmniejsza różnice w kompetencjach między dziećmi o odmiennym statusie społeczno-ekonomicznym. Sprawiedliwy dostęp jest również niezbędny, aby zapewnić rodzicom, a zwłaszcza kobietom, elastyczność w zakresie (ponownej) integracji na rynku pracy.

Oświadczenia dotyczące jakości:

1. Usługi, które są dostępne i przystępne cenowo dla wszystkich rodzin i ich dzieci.

Powszechne prawo do usług wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem zapewnia solidną podstawę umożliwiającą dotarcie do wszystkich dzieci. Dane demograficzne i ankiety dla rodziców dotyczące zapotrzebowania na placówki wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem mogą służyć jako podstawa do oszacowania dalszych potrzeb i dostosowania liczby oferowanych miejsc.

Dzięki takim usługom można przezwyciężyć bariery potencjalnie uniemożliwiające udział rodzinom i dzieciom. Mogą one obejmować dostosowywanie opłat pobieranych za wczesną edukację i opiekę nad dzieckiem, aby umożliwić dostęp również gospodarstwom domowym o niskich dochodach. Istnieją również dowody na to, że elastyczność godzin otwarcia i inne udogodnienia mogą umożliwić udział zwłaszcza dzieciom matek pracujących, dzieciom z rodzin niepełnych oraz dzieciom pochodzącym z mniejszości lub grup w niekorzystnej sytuacji.

Usługi świadczone w sposób równy na obszarach miejskich i wiejskich, w zamożnych i biednych środowiskach oraz w poszczególnych regionach mogą zwiększać dostęp dla grup w niekorzystnej sytuacji społecznej. Dostępność i przystępność cenowa wysokiej jakości usług na obszarach, na których mieszkają rodziny ubogie, mniejszości lub rodziny migrantów lub uchodźców, mają największy wpływ na wspieranie równości i włączenia społecznego.

2. Usługi zachęcające do udziału, zwiększające włączenie społeczne i uwzględniające różnorodność.

Placówki wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem mogą aktywnie zachęcać do udziału przez angażowanie rodziców, rodzin i opiekunów w procesy decyzyjne (np. w komitetach rodzicielskich). Docieranie do rodzin – zwłaszcza do rodzin niepełnych i rodzin w niekorzystnej sytuacji lub rodzin należących do mniejszości bądź rodzin migrantów – z ukierunkowanymi inicjatywami daje im możliwość wyrażenia swoich potrzeb, a służbom pozwala uwzględniać te potrzeby w ramach dostosowywania oferty do potrzeb lokalnych społeczności.

Można zachęcać do rekrutacji członków personelu z grup marginalizowanych, grup migrantów lub mniejszości, ponieważ dowiedziono, że korzystne jest, jeśli skład personelu w placówkach wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem odzwierciedla różnorodność społeczeństwa.

Stworzenie przyjaznego środowiska dla dzieci, które docenia ich języki, kulturę i pochodzenie, przyczynia się do rozwoju ich poczucia przynależności. Odpowiednie ciągłe doskonalenie zawodowe przygotowuje również personel do przyjmowania i wspierania dzieci dwujęzycznych.

Placówki wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem mogą wypracowywać dobre praktyki dla rodzin zapewniające płynne przejście ze środowiska domowego do placówki oraz wspierać wysoki poziom zaangażowania rodziców przez organizowanie konkretnych inicjatyw.

PERSONEL jest najważniejszym czynnikiem wpływającym na dobrostan, uczenie się i osiągnięcia rozwojowe dzieci. W związku z tym warunki pracy i doskonalenie zawodowe personelu są uznawane za niezbędne elementy jakości.

Oświadczenia dotyczące jakości:

3. Wykwalifikowany personel, któremu kształcenie i doskonalenie zawodowe umożliwia wypełnianie zawodowej roli.

Skuteczne systemy wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem uwzględniają podnoszenie statusu zawodowego personelu, który jest powszechnie uznawany za jeden z kluczowych czynników jakości, przez podnoszenie poziomu kwalifikacji, oferowanie atrakcyjnego statusu zawodowego i elastycznych możliwości rozwoju kariery zawodowej oraz alternatywnych ścieżek dla asystentów. Można wspierać te działania przez dążenie do zatrudniania, poza asystentami, kadry pedagogicznej składającej się z wysoko wykwalifikowanych profesjonalistów posiadających pełne kwalifikacje zawodowe ze specjalizacją we wczesnej edukacji.

Najnowocześniejsze programy kształcenia formalnego są opracowywane wspólnie z praktykami i zapewniają odpowiednią równowagę między teorią a praktyką. Dobrym rozwiązaniem są również programy edukacyjne, które przygotowują personel do wspólnej pracy i podnoszenia kompetencji w zakresie refleksji. Korzystne dla takich programów może być szkolenie personelu dotyczące pracy z grupami zróżnicowanymi językowo i kulturowo, pochodzącymi z rodzin należących do mniejszości, rodzin migrantów i rodzin o niskich dochodach.

Personel, który jest przygotowany do zaspokajania potrzeb rozwojowych, zainteresowań i potencjału małych dzieci oraz jest w stanie wykrywać ewentualne problemy rozwojowe i edukacyjne, może bardziej aktywnie wspierać rozwój dziecka i proces uczenia się. Regularne, dostosowane do indywidualnych potrzeb oraz ustawiczne możliwości doskonalenia zawodowego przynoszą korzyści wszystkim członkom personelu, w tym asystentom i personelowi pomocniczemu.

Biorąc pod uwagę niezbędne elementy rozwoju i psychologii dziecka, kompetencje personelu powinny obejmować – zgodnie z odpowiednimi modelami szkolenia istniejącymi w państwach członkowskich – wiedzę na temat systemów ochrony dziecka i, w szerszym ujęciu, na temat praw dziecka.

4. Odpowiednie warunki pracy, w tym profesjonalne kierownictwo, które zapewnia możliwości obserwacji, refleksji, planowania, pracy zespołowej i współpracy z rodzicami.

Systemy wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem dążące do poprawy warunków pracy, w tym zapewnienia bardziej odpowiedniego poziomu wynagrodzeń, mogą sprawić, że zatrudnienie w sektorze wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem stanie się bardziej atrakcyjną opcją dla lepiej wykwalifikowanego personelu, poszukującego odpowiedniej kariery zawodowej.

Liczba dzieci przypadających na dorosłego i wielkość grup są optymalne, jeśli są dostosowane do wieku i składu grupy dzieci, ponieważ młodsze dzieci wymagają więcej uwagi i opieki.

Wspólnoty edukacyjne skupiające specjalistów, istniejące w obrębie placówek i pomiędzy nimi, odnotowują pozytywne efekty, jeśli dysponują przydzielonym czasem i miejscem na działania zespołowe i wspólną pracę personelu.

Oferowanie mentoringu i nadzoru nowo zatrudnionym członkom personelu podczas ich wprowadzania w nowe obowiązki może pomóc im w szybkim dostosowaniu się do ich ról zawodowych.

PROGRAM NAUCZANIA jest jednym z istotnych narzędzi służących poprawie dobrostanu, rozwoju i uczenia się dzieci. Szeroko zakrojona podstawa pedagogiczna określa zasady zapewniania rozwoju i uczenia się dzieci przez praktyki edukacyjne i opiekuńcze, które odpowiadają zainteresowaniom, potrzebom i możliwościom dzieci.

Oświadczenia dotyczące jakości:

5. Program nauczania oparty na celach, wartościach i podejściach pedagogicznych umożliwiających dzieciom pełne wykorzystanie ich potencjału, uwzględniający ich rozwój społeczny, emocjonalny, poznawczy i fizyczny oraz zapewniający dbałość o ich dobrostan.

Podejścia pedagogiczne skoncentrowane na dziecku mogą lepiej przyczyniać się do ogólnego rozwoju dzieci, zapewniać wsparcie dla strategii uczenia się i sprzyjać ich rozwojowi poznawczemu i pozapoznawczemu, jeśli będą bardziej systematycznie wykorzystywać uczenie się oparte na doświadczeniu, zabawie i interakcjach społecznych.

Istnieją przekonujące dowody na to, że sprecyzowany program nauczania jest atutem, ponieważ może zapewnić spójne ramy opieki, edukacji i socjalizacji jako integralne elementy usług wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem. Idealnym rozwiązaniem byłoby, aby takie ramy definiowały cele pedagogiczne, umożliwiając nauczycielom i opiekunom dostosowanie swojego podejścia do indywidualnych potrzeb dzieci, oraz aby zapewniały wytyczne dla wysokiej jakości środowiska edukacyjnego. Powinny zwracać należytą uwagę na uwzględnienie dostępności książek i innych materiałów drukowanych, aby pomóc w rozwoju umiejętności czytania i pisanie dzieci.

Przez propagowanie różnorodności, równości i świadomości językowej skuteczne ramy programu nauczania sprzyjają integracji migrantów i uchodźców. Mogą one wspierać rozwój zarówno języka ojczystego, jak i języka nauczania.

6. Program nauczania, który wymaga od personelu współpracy z dziećmi, współpracownikami i rodzicami oraz refleksji nad stosowanymi praktykami.

Program nauczania może pomóc w większym angażowaniu rodziców, interesariuszy i personelu oraz w zapewnianiu odpowiedniejszego dopasowania do potrzeb, zainteresowań i potencjału dzieci.

Program nauczania może określać role i procesy w odniesieniu do personelu w zakresie regularnej współpracy z rodzicami, a także ze współpracownikami zajmującymi się świadczeniem innych usług dla dzieci (w tym z sektorem zdrowia, opieki społecznej i edukacji).

W miarę możliwości program nauczania może zapewniać wytyczne dla personelu placówek wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem w zakresie nawiązywania kontaktu z personelem szkolnym w sprawie przechodzenia dzieci do szkół podstawowych lub przedszkoli.

MONITOROWANIE I OCENA wspierają jakość. Przez wskazywanie mocnych i słabych stron procesy te mogą być ważnymi elementami podnoszącymi jakość systemów wczesnej edukacji. Mogą one zapewniać interesariuszom i osobom odpowiedzialnym za wyznaczanie kierunków polityki wsparcie w realizowaniu inicjatyw odpowiadających potrzebom dzieci, rodziców i społeczności lokalnych.

Oświadczenia dotyczące jakości:

7. Monitorowanie i ocena dostarczają informacji na odpowiednim poziomie lokalnym, regionalnym lub krajowym wspomagających ciągłą poprawę jakości polityki i praktyki.

Przejrzyste informacje na temat usług i personelu lub na temat realizacji programu nauczania na odpowiednim poziomie – krajowym, regionalnym i lokalnym – mogą przyczynić się do poprawy jakości.

Regularne informacje zwrotne mogą ułatwić proces oceny polityki, w tym przez umożliwienie analizy wykorzystania funduszy publicznych oraz tego, co jest skuteczne i w jakim kontekście.

Aby określić potrzeby personelu związane z uczeniem się oraz aby podejmować właściwe decyzje dotyczące najlepszego sposobu podniesienia jakości usług i rozwoju zawodowego, kierownicy placówek wczesnej edukacji powinni terminowo gromadzić odpowiednie dane.

8. Monitorowanie i ocena leżące w najlepszym interesie dziecka.

Aby chronić prawa dziecka, należy włączyć do systemu wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem skuteczne strategie w zakresie ochrony dziecka pomagające chronić dzieci przed wszelkimi formami przemocy. Efektywne strategie w zakresie ochrony dziecka obejmują cztery ogólne obszary: (1) polityka, (2) ludzie, (3) procedury oraz (4) odpowiedzialność. Więcej informacji na temat tych obszarów można znaleźć w opracowaniu „Child safeguarding standards and how to implement them” („Standardy ochrony dzieci i sposoby ich wdrażania”) wydanym przez organizację Keeping Children Safe.

Procesy monitorowania i oceny mogą sprzyjać aktywnemu zaangażowaniu i współpracy między wszystkimi interesariuszami. Wszyscy zainteresowani podnoszeniem jakości mogą przyczynić się do opracowania praktyk monitorowania i oceny oraz z nich korzystać.

Dostępne dowody wskazują, że połączenie metod monitorowania (np. obserwacji, dokumentacji, opisowej oceny kompetencji i procesu uczenia się dzieci) może dostarczać przydatnych informacji i danych na temat doświadczeń i rozwoju dzieci, w tym może pomóc w płynnym przejściu do szkoły podstawowej.

Można opracować narzędzia do monitorowania i procedury oceny partycypacyjnej w celu umożliwienia dzieciom wyrażenia swojej opinii i wyraźnego informowania o swoich doświadczeniach w zakresie uczenia się i socjalizacji w placówkach.

ZARZĄDZANIE I FINANSOWANIE w kluczowy sposób wpływają na możliwość odegrania przez usługi wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przewidzianej roli w rozwoju osobistym i uczeniu się dzieci, w zmniejszaniu dysproporcji w ich osiągnięciach oraz w sprzyjaniu spójności społecznej. Dobra jakość jest wynikiem stosowania kompleksowych i spójnych strategii publicznych, które łączą wczesną edukację i opiekę nad dzieckiem z innymi usługami na rzecz dobrostanu małych dzieci i ich rodzin.

Oświadczenia dotyczące jakości:

9. Interesariusze jednakowo i dokładnie rozumieją swoją rolę i obowiązki oraz wiedzą, że oczekuje się od nich współpracy z organizacjami partnerskimi.

Usługom wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem sprzyja ścisła współpraca ze wszystkimi podmiotami świadczącymi usługi dla dzieci, w tym podmiotami świadczącymi usługi socjalne i zdrowotne, szkołami i lokalnymi interesariuszami. Takie współdziałanie różnych podmiotów jest bardziej skuteczne, jeśli jest zarządzane z wykorzystaniem spójnych ram politycznych, które mogą w aktywny sposób sprzyjać współpracy i długoterminowym inwestycjom w społeczności lokalne.

Zaangażowanie interesariuszy okazuje się kluczowe dla projektowania i wdrażania wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem.

Integracja lub koordynacja służb odpowiedzialnych za poszczególne uregulowania dotyczące wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem może mieć pozytywny wpływ na jakość całego systemu.

10. **Przepisy ustawodawcze i wykonawcze lub finansowanie sprzyjają postępom w kierunku zapewnienia powszechnego prawa do wysokojakościowej i przystępnej cenowo wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, a informacje o postępach są regularnie przekazywane interesariuszom.**

Poprawę jakości świadczenia usług dla wszystkich dzieci można lepiej osiągnąć przez stopniowe zapewnianie powszechnego prawa. Obejmuje to propagowanie korzystania z wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem od początkowych lat życia. Przydatne może być przeprowadzenie oceny, czy usługi wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem świadczone na zasadach rynkowych skutkują nierównym dostępem lub niższą jakością w odniesieniu do dzieci w niekorzystnej sytuacji, oraz, w razie konieczności, sporządzenie planów działań naprawczych.

Ścisłe powiązanie z polityką pracy, polityką zdrowotną i polityką społeczną niewątpliwie stanowiłoby atut, ponieważ może wspierać bardziej efektywną redystrybucję zasobów przez kierowanie dodatkowych środków finansowych do grup i obszarów w niekorzystnej sytuacji.

